

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
Кафедра фінансів і кредиту

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В. _____

2014 р.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ. ЄВРОПЕЙСЬКА
ІНТЕГРАЦІЯ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

напряму підготовки 6.030601 “Менеджмент”

Луцьк - 2014

Програма навчальної дисципліни «Міжнародна економічна інтеграція. Європейська інтеграція» для студентів напрямку підготовки 6.030601 «менеджмент». – 1 вересня 2013 року. – 7 с.

Розробники:

Доц., к.е.н.

Рудик Н.І.

Рецензенти:

Доц., к.е.н.

Левицький В.В.

Програма дисципліни затверджена на засіданні кафедри фінансів і кредиту.
Протокол № 1 від 5 вересня 2013 р.

Завідувач кафедри к.е.н., доц.

Грудзевич І.Т.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № __ від _____. 2013 р.

Голова науково-методичної комісії

Інституту економіки та менеджменту, к.е.н., доцент

Бегун С.І.

Програма навчальної дисципліни

схвалена науково-методичною радою університету

протокол № __ від _____. 2013 р.

© Рудик Н.І., 2013

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Міжнародна економічна інтеграція. Європейська інтеграція” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра на пряму підготовки 6.030601 “менеджмент”.

Предмет вивчення навчальної дисципліни є: закономірності функціонування і розвитку міжнародної інтеграції.

Міждисциплінарні зв'язки:

Охоплюють сферу економічних наук, зокрема теорію економіки; історико-економічні науки (історію національного господарства); функціональні економічні науки (розміщення продуктивних сил, прогнозування та державне регулювання економіки, облік і аудит, статистику, фінанси, економіку праці та ін.); галузеві економічні науки (економіку національного господарства, транспорту, будівництва, сільського господарства тощо). Міжнародна економіка пов'язана з політекономією; основами підприємництва; галузевими економіками; економікою праці; організацією, нормуванням і оплатою праці; міжнародними економічними відносинами, валютно-фінансовими відносинами, організацією виробництва; фінансами підприємства; економічним аналізом; основами планування і макроекономічного прогнозування; бухгалтерським обліком; розміщенням продуктивних сил та іншими дисциплінами.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

Модуль I – Основи міжнародної інтеграції

Модуль II – Особливості розвитку міжнародної інтеграції

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Сучасна парадигма світогосподарського розвитку формується через системне дослідження явищ, процесів і проблем інтернаціоналізації з урахуванням її багатопланової природи та стадійного характеру. Домінуючі протягом останніх десятиліть процеси міжнародної мікро- та макроекономічної інтеграції визначили напрямки і пріоритети сучасних тенденцій інтернаціоналізації господарського життя, створили середовище сучасної конкуренції і зумовили вплив на стратегічні інтереси всіх країн і регіонів світу.

Нові імпульси і нову якість набувають як процеси транснаціоналізації, так і регіональна економічна інтеграція, котра виходить на континентальний та міжконтинентальний рівні. Значно посилюється конкурентний потенціал Європейського Союзу, Північної Америки (НАФТА з реальними перспективами загальноамериканської інтеграції), Азійсько-Тихоокеанського регіону (АТЕС).

В Україні офіційно визначеним є євроінтеграційний пріоритет з одночасним розвитком взаємовигідної співпраці у межах інших регіональних угод з традиційними партнерами по Співдружності Незалежних Держав (СНД), Єдиного економічного простору (СЄП), Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) та інших.

У контексті нагальних міжнародних економічних інтересів України важливо виявити суттєві особливості сучасної політики Євросоюзу, оцінити можливі позитиви і негативи розширення ЄС і обґрунтувати ефективні шляхи і форми розвитку України у євроінтеграційному напрямі. Одночасно важливо усвідомити, наскільки реінтеграція у межах СНД сприяє чи перешкоджає реалізації євроінтеграційного курсу України, тобто науково обґрунтувати збалансовану національну політику регіональної економічної інтеграції.

Метою викладання навчальної дисципліни є – набуття студентами знань про процеси інтернаціоналізації, міжнародної економічної інтеграції, проблеми і перспективи глобалізаційного розвитку. Її досягненню слугує запропонована логіка викладення матеріалу.

У конспекті лекцій розглядається інтернаціоналізація як структурований і стадійний процес, визначаються сучасні критерії і виміри національної конкурентоспроможності загалом та конкурентоспроможності економіки України зокрема. Обґрунтовується позитивний потенціал реалізації національної моделі відкритої економіки з урахуванням внутрішніх і зовнішніх умов розвитку. Багато уваги присвячено висвітленню теоретичних і практичних питань міжнародної мікро- та макроінтеграції. Спеціальна увага приділена процесам регіональної інтеграції в межах

сучасної «тріади» з акцентацією на євроінтеграцію, роль міжнародних економічних організацій в уніфікації умов світогосподарського розвитку. Також аналізуються глобальні виклики і проблеми. Феномен економічної глобалізації розглядається у контексті загальноцивілізаційних цінностей.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни є: вивчення сутності і тенденцій інтернаціоналізації економіки, форм, методів, суб'єктів і рівнів міжнародної економічної інтеграції, принципів та середовища її розвитку, практичне здійснення і механізмів регулювання; набуття вмінь аналізувати і оцінювати світогосподарські явища і процеси у контексті національних інтересів України.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати і вміти**:

- розуміти сутність міжнародної економічної інтеграції, її значення і еволюцію, чинники і рівні розвитку, особливості дії законів і принципів;
- засвоїти понятійний апарат, що застосовується в світовій господарській практиці;
- знати форми міжнародних економічних відносин, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій;
- уміти творчо аналізувати стан системи міжнародних економічних відносин, визначати проблеми й тенденції їх розвитку;
- використовувати одержані знання в умовах України, виходячи з цілей її інтеграції у світову ринкову економіку.

Курс містить 4 кредити та 144 години.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Теорії інтеграції

Сутність терміну "економічна інтеграція". Форми економічної інтеграції різні й відповідають кільком рівням (ступеням) об'єднання, наприклад: зони вільної торгівлі, митні союзи, спільний ринок, економічний союз. Теорія є Дж. Вайнер., Дж. Міда, Р. Ліпсі і К. Ланкастера, С. Купера, Б. Мессела і Х. Джонсона. Ідея переваг одностороннього зниження тарифів за відсутності позитивних зовнішніх ефектів або сприятливого режиму для промисловості, Р. Уоннакоті. Вплив на розподіл вигід і втрат у митному союзі був у центрі уваги Дж. Ванека, М. Кемпа, Х. Вана та ін. Зміни в структурі виробництва, зміни інвестиційного потоку. Вплив економічної інтеграції на зміни витрат за рахунок збільшення обсяг випуску продукції. Дослідження У. Кордена, Т. Скитповського у праці "Економічна теорія і східноєвропейська інтеграція". Вплив на торговельні потоки і рух факторів виробництв.

Теорії європейської інтеграції: економічний федералізм; економічна інтеграція європейського типу; регіональна інтеграція; міжнародно-правове регулювання.

Нетрадиційні сучасні теорії економічної та політичної інтеграції: Комунікативна концепція Карл Дойча, Функціональна концепція Т. Парсонса, Д. Мітрени, Неофункціональна концепція Е. Гааза, "Уніфікаційна" концепція Е. Етціоні.

Тема 2. ЄС

Інтеграційні процеси у ЄС. Початок процесу інтеграції країн Західної Європи. Римський договір про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) та Європейського співтовариства з атомної енергії (Євратому). Маастрихтський договір про Європейський Союз. Підписання у червні 1997 р. Амстердамського договору. Шенгенська угода про вільне пересування громадян у межах Євросоюзу. Ніццький договір. Інституції Європейського Союзу. Інституції Європейського Союзу. Комісія ЄС, Європейський

парламент, Рада ЄС, Економічний і соціальний комітет, Комітет регіонів, Європейський центральний банк, Європейське поліцейське бюро (Європол), Бюро по уніфікації Єдиного внутрішнього ринку. Рада Європи. Розробка і прийняття Конституції для Європи.

Тема 3. Фінанси ЄС

Фінансова система Європейського Союзу. Бюджет Європейського Союзу. Принципи бюджету ЄС. Доходи і видатки бюджету Європейського Союзу. Політика бюджетних видатків у ЄС. Склад загального бюджету і перерозподіл фінансів в державах ЄС. Бюджетний процес та державний фінансовий контроль. Розробка та затвердження бюджетного плану. Затвердження проекту бюджетного плану Радою. Перше читання в Парламенті. Друге читання в Раді. Друге читання в Парламенті, затвердження бюджетного плану. Затвердження бюджету. Наслідки не затвердження бюджету. Внесення змін та доповнень в бюджет. Виконання бюджету. Процедура розроблення фінансової перспективи ЄсМАФ. Принципи організації оподаткування та напрями гармонізації європейського податкового законодавства. Політичні трансформації ЄС під впливом економічної кризи: висновки для України. Особливості інтеграційних процесів в ЄС на сучасному етапі: інституційні зміни в системі забезпечення економічної та політичної стабільності

Тема 4. Аграрна політика ЄС

Зародження та перші десятиліття існування Спільної Аграрної Політики. Основні етапи розвитку САП. Римська Угода. Перші регулювання ринку. Активна підтримка цін. Квота на молоко. Консервативна цінова політика. Реформа МакШеррі 1992 року. Наслідки САП. План дій 2000. Реформа Фішлера 2003 року. Програми розвитку сільської місцевості ЄС. Результат реформи Фішлера. Наслідки для аграрної політики України.

Тема 6. Міжнародна фінансова інтеграція

Міжнародний кредит та його роль в міжнародних економічних відносинах. Принципи кредитування. Операції на світовому ринку капіталів. Функції міжнародного кредиту. Фактори поширення кредитних відносин у міжнародній сфері. Форми та види міжнародного кредиту. Фінансові кредити. Товарні кредити. Валютні (грошові) кредити. Забезпечені кредити. Бланкові кредити. Овердрафт. Приватні кредити. Фірмові (комерційні) кредити. Банківські кредити. Урядові (державні) кредити. Кредити міжнародних фінансово-кредитних організацій. Змішані кредити. Фірмовий (комерційний) кредит. Вексельний кредит. Банківський зовнішньоторговельний кредит. Експортний кредит. Акцептний кредит. Акцептно-рамбурсний кредит. Факторинг та форфейтинг. Компенсаційні угоди. Єврокредити. Євровалютні ринки. Роловерні європозики. Відновлювані роловерні кредити. Роловер-стенд-бай єврокредит (роловерний кредит підтримки). ЛІБОР. Міжнародні валютно-фінансові організації. Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР), регіональні банки та валютно-кредитні організації ЄС – Європейський інвестиційний банк ЄІБ), Європейський фонд валютного співробітництва, Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР). Проблема заборгованості та можливі шляхи її розв'язання.

Тема 6. Міжнародна регіональна інтеграція

Поняття та основні риси міжнародної економічної інтеграції та глобалізації. Передумови й умови її становлення як якісно нового рівня МЕН. Форми міжнародної інтеграції. Сучасні особливості процесів міжнародної економічної інтеграції. Особливості процесів міжнародної економічної інтеграції. Особливості розвитку інтеграційних процесів у Європі. Європейський Союз (ЄС). Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ). Умови і

передумови загальноєвропейської економічної інтеграції. Північноамериканська асоціація вільної торгівлі (НАФТА). Особливості економічної інтеграції країн Латинської Америки, Азії, Африки. Передумови, особливості і шляхи інтеграції. Інтеграційні пріоритети. Внутрішньоекономічні фактори інтеграції. Зовнішньоекономічні фактори інтеграції. Потенціал та проблеми створення вільних економічних зон.

Тема 7. Глобалізація економічного розвитку

Сутність та основні ознаки процесу глобалізації сучасного світового господарства. Фінансова глобалізація. Глобальні проблеми: причини виникнення та шляхи вирішення. Міжнародне регулювання глобальних проблем. Сутність та основні ознаки процесу глобалізації сучасного світового господарства.

Сутність глобалізації. Причини формування глобалізаційних процесів. Процес інтернаціоналізації. Науково-технічний прогрес. Основні ознаки процесу глобалізації. Регіоналізація. Суперечливість процесу глобалізації. Фінансова глобалізація. Функціонування валютних ринків. Провідні країни світу. Формування системи міжнародних фінансових інститутів, серед яких організаціями світового рівня є спеціалізовані інститути ООН – Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), регіональні фінансові інститути. Нові фінансові технології. Обсяги світового валютного ринку. Глобальні проблеми: причини виникнення та шляхи вирішення. Класифікація глобальних проблем. Політичні проблеми. Природно-екологічні проблеми. Соціально-економічні проблеми. Наукові проблеми.

Демографічна проблема. Екологічна проблема. Паливно-енергетична і сировинна глобальні проблеми. Міжнародне регулювання глобальних проблем. Міжнародні організації системи ООН. Міжнародні організації загальної компетенції.

Тема 8. Інтеграція України у світову економіку.

Основні політико-правові передумови інтеграції. Економічні передумови інтеграції. Основні соціально-культурні передумови інтеграції. Чинники впливу на інтеграційну мотивацію та політику України.

Дія зовнішньоекономічних факторів інтеграції. Поле регіональних інтересів України. Формування інтеграційних пріоритетів національної економіки. Україна та ЄС тощо. Стратегічна мета України. Чорноморське економічне співробітництво - один з пріоритетів інтеграції України. Співробітництво України з країнами-учасницями СНД. Взаємовідносини України з євро регіонами «Карпати» та «Буг». "Євро регіон Буг." Основні галузі коопераційного співробітництва. Участь і позиція України в Центральноевропейській Ініціативі. Вільні економічні зони.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю є екзамен.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання.

Засобами діагностики успішності навчання дисципліни є:

- усне опитування;
- контрольна робота;
- розв'язання тестових завдань;
- економічний диктант;
- взаємне опитування;

- індз;
- самостійна робота;
- модульна контрольна робота;
- екзамен.

5. Список джерел

1. Березовенко С. М. Кон'юнктура світових товарних ринків: підручник. / С. М. Березовенко. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 271 с.
2. Зленко А. М. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України. / за ред. В. А. Манжоли. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 379 с.
3. Міжнародні економічні відносини: підручник. / А. С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2008. – 408 с.
4. Муравйов В. І. Вступ до права Європейського Союзу: підручник. / В. І. Муравйов. – К. : Інститут законодавства, 2008. – 303 с.
5. Основи міжнародних фінансів [Текст] / О. І. Рогач, Т. С. Шемет, С. А. Циганов та ін., за ред. О. І. Рогача. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 496 с.
6. Ступницький О. І. Міжнародна міграція робочої сили та механізми її регулювання: підручник. / О. І. Ступницький. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 272 с.
7. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин: підручник [Текст] / В. А. Манжола, В. Ю. Константинов, С. В. Андрущенко та ін. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 512 с.
8. Міжнародний бізнес. / за заг. ред. Вергуна В. А. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2009. – 720 с.
9. Міжнародні системи і глобальний розвиток: підручник [Текст] / О. А. Коппель. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2009. – 601 с.
10. Румянцев А. П. Міжнародна економіка: підручник. / А. П. Румянцев. – К. : Знання, 2009. – 541 с.
11. Міжнародні відносини та світова політика. / за ред. В. А. Манжоли. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – 863 с.
12. Право Європейського Союзу / за заг. ред. Муравйова В. І. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 970 с.
13. Скринька Д. В. Право Світової організації торгівлі: підручник. / Д. В. Скринька. – Бібліотека кафедри міжнародного права. – К. : Видавничий дім «Промінь», 2010. – 337 с.
14. Рогач О. І. Міжнародний інвестиційний менеджмент: підручник / О. І. Рогач, П. В. Дзюба. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2011. – 495 с.
15. Європейські дослідження: навч. посіб. / В. А. Манжола, В. В. Копійка, О. І. Шнирков та ін. – К. : Либідь. – 510 с.
16. Інформаційна безпека держави: навч. посіб. / М. М. Рижков, А. Є. Макаренко, М. А. Ожеван. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 476 с.
17. Кузнєцова Н. В. Міжнародні валютно-кредитні та фінансові відносини: контроль за рухом капіталу в сучасному світі: навч. посіб. / Н. В. Кузнєцова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 447 с.
18. Матвієнко В. М. Дипломатія України з найдавніших часів. / В. М. Матвієнко, В. І. Головченко. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2008. – 200 с.
19. Міжнародні відносини ХХ століття: навч. посіб. / О. А. Коппель, О. С. Пархомчук. – К. : ФАДА, ЛТД, 2008. – 280 с.
20. Основи інформаційної безпеки держави: навч. посіб. [Текст] / В. П. Гондюл, М. М. Рижков. – К. : ІМВ, 2008. – 250 с.